

Rajavartiolaitoksen esikunta
Oikeudellinen osasto

12.07.2024

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausuntopyyntö, VN/29108/2023.

RVLE; Lausunto pakoterikodirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä

Rajavartiolaitos pitää työryhmätyölle asetettuja tavoitteita hyvinä ja suhtautuu myönteisesti esitettäviin kansallisen lainsäädännön muutoksiin. Pakotteiden rikominen säädettäisiin rikoslaissa rangaistavaksi nykyistä yksilöidymmin ja selkeämmin. Tämä auttaa viranomaisten työtä pakoterikosten torjunnassa ja rikosvastuun toteuttamisessa. Rikoslainsäädännön selkiyttämällä on todennäköisesti osaltaan myös pakotteiden noudattamista edistävä vaikutus. Rikosoikeudelliset seuraamukset rajoittavien toimenpiteiden rikkomisista nähdään perusteltuina.

Laissa rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa (2018/108) 4 §:ssä määritetään Rajavartiolaitoksen tutkittaviksi kuuluvat rikokset. Keskeisimpinä kokonaisuutena tältä osin ovat laittomaan maahantuloon liittyvät rikokset. Rajavartiolaitoksen tutkintavastuulle kuuluvat myös valvontatoiminnassa esiin tulevat muut rikokset. Yleissäännöksenä tältä osin toimii kyseessä olevan pykälän 7 kohta, jossa todetaan Rajavartiolaitoksen tutkittaviin rikoksiin kuuluvan Rajavartiolaitoksen valvottavaksi säädetyn säännöksen noudattamatta jättäminen.

Rajavartiolaitos osallistuu pakotesäädösten toimeenpanoon liittyviin valvonta-tehtäviin. Rajavartiolaitain 24 a §:n mukaan Rajavartiolaitos osallistuu pakotteiden ja muiden rajoitteiden valvontatehtäviin Suomen merialueella. Lisäksi Rajavartiolaitos osallistuu henkilöpakotteiden valvontaan osana Schengen rajasäännösten mukaisia rajatarkastuksia. Pakotevalvontaan osallistumisesta huolimatta Rajavartiolaitos ei ole tähän mennessä tutkinut Rikoslain 46 luvun mukaisia esineiden ja tavaroiden vientiin tai tuontiin liittyviä rikoksia, vaan niiden tutkintavastuu on ollut ensisijaisesti Tullilla. Käytännössä havaitessaan tähän kokonaisuuteen liittyvän rikoksen, on Rajavartiolaitos ilmoittanut asiasta ja siirtänyt tutkintavastuun Tullille. Rajavartiolaitoksen havaitsemat säännöstelyrikokset ovat tyyppillisesti koskeneet erilaisia yksityisten henkilöiden ylellisyystavaroiden tai käteisvarojen vientiä.

Rajavartiolaitoksella ei ole huomautettavaa rikoslain 46 luvun suunniteltujen muutosten osalta. Rajavartiolaitos pitää tarkoituksenmukaisena rikoslain selkeyt-

tämistä lisäämällä pakoterikokset ja pakoterikkomuksen omiksi teonkuvauksiksi sekä samalla tarkentamalla säännöstelyrikosta koskevaa sääntelyä. Rikoslain 46 luvun uuden 3 a §:n (pakoterikos) 2 momentin 2 ja 7 kohdan mukaiset rikostunusmerkistöt lisääisivät mahdollisesti Rajavartiolaitoksen tutkintavastuulle tulevien rikosten määrää maltillisesti. Nämä kohdat koskevat luonnollisten henkilöiden ja kulkuneuvojen liikkumista rajat ylittävässä liikenteessä. Muuten esitetyt rikoslain muutokset kohdistuvat Rajavartiolaitoksen arvion mukaan pääosin Tulin tai poliisin tutkintavastuulle kuuluviin rikoksiin ja rikkomuksiin.

Uuden 3 a §:n 2 momentin 2 kohta liittyy neuvoston päätöksissä jäsenvaltioille asetettuihin velvoitteisiin toteuttaa tarvittavat toimenpiteet estääkseen nimettyjen luonnollisten henkilöiden pääsyn valtion alueelle tai heidän kauttakulkunsa valtion alueen kautta. Suomessa matkustusrajoitteiden toimeenpanosta vastaavat Rajavartiolaitos sekä poliisi muun muassa selvittämällä ulkomaalaisen maasaolon laillisuuden. Ehdotetussa momentin 2 kohdassa mahdollistamisella tarkoitettaisiin joko aktiivista tekoa tai laiminlyöntiä, jonka johdosta maahantulo tai kauttakulku toteutuu. Rikokseen voi syyllistyä myös virkamies.

Samana pykälän 2 momentin 7 kohta koskee kulkuvälineiden liikennöintiä ja pääsyä alueelle. Kohdan sanamuoto kattaa maa-, ilma- ja vesiliikenteen. Kiellot voivat liittyä kulkuvälineiden liikennöintiin tai päästämiseen valtion alueelle tai siellä olevaan paikkaan, kuten satamaan, tai näiltä poistumiseen. Rikokseen voisi syyllistyä joko aktiivisella teolla tai laiminlyönnillä. Kiellon rikkomiseen voisivat syyllistyä ne henkilöt, jotka ovat tehtäviensä perusteella keskeisessä vastuuasemassa kulkuneuvojen pääsyn tai poispääsyn kontrolloimisessa. Kiellon rikkomiseen voisivat syyllistyä myös sellaiset henkilöt, jotka liikennöivät kulkuneuvoja pakotesäädösten vastaisesti.

Rajavartiolaitos pitää lisäksi hyvänä, että oikeusministeriö on 21.5.2024 asettanut työryhmän valmistelemaan uuden ympäristörikosdirektiivin (direktiivi ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivien 2008/99/EY ja 2009/123/EY korvaamisesta) kansallista täytäntöönpanoa. Osana tätä työtä on tarkoitus arvioida kattavammin myös oikeushenkilöille määrättävien sakkojen kokonaisuutta.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Markku Hassinen

Oikeudellisen osaston osastopäällikkö
Hallitusneuvos

Sanna Palo

**Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 12.07.2024 klo 12:57.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.**

JAKELU Oikeusministeriö

TIEDOKSI RVLE / Oikeudellinen osasto, Raja- ja meriosasto